

GRBOVI I ZASTAVE GRADA KOPRIVNICE

Prve začetke grbova, kao simbole raspoznavanja, susrećemo na različito oblikovanim zastavama zapadno-europskih feudalaca - križara¹. Takve, raznoliko oslikane zastave, nošene su u bitkama ispred bojnih postrojbi, iz kojih će se tijekom 14. stoljeća razviti grbovi, kao posebne oznake određenog feudalnog gospodara. Nešto kasnije, grbovima će se koristiti i plemićke obitelji, gradovi, županije, cehovska udruženja, te razni politički pokreti i društva.

U grbove se unose najznačajnija obilježja koja simboliziraju dotičnu osobu, njezino podrijetlo, ili određene simbole moći - vlasti, kojima raspolaže. Ako se, pak, radi o grbovima gradova, većina unosi u svoj grb razne stilizirane kule i utvrde, a nešto rjeđe i zemljopisna obilježja kraja u kojem se grad nalazi.

Hrvatsko grboslovlje naročito je bogato grbovima plemićkih obitelji s najčešćim motivima; orla s raširenim krilima, lava i zmaja, te ispružene ruke s mačem. Grboslovlje u Hrvata odraz je kulturno-povijesnog razvoja hrvatskog naroda, ali i čuvar osebnosti oblika narodnoga života među različitim narodima Europe.

Najstarijim poznatim hrvatskim grbom smatra se grb iz 1330. godine u obliku štita, razdijeljenog na dva polja; gornje crveno sa šesterokrakom zlatnom zvijezdom, a donje polje je zlatne boje. Upotrebljavali su ga knezovi krčki kao svoj grb, do 15. stoljeća. Drugi je poznati grb kraljevine Dalmacije; modri štiti, s tri zlatne risove okrunjene glave i isplaženim crvenim jezicima. Prvi put se spominje 1406. godine.

Treći po starosti je grb Hrvatske; štiti s 25 naizmjenično poredanih crvenih i srebrnih kocaka. Dokumentirano se pojavio krajem 15. stoljeća, a 1525. godine ga nalazimo uz grb Dalmacije, na spomen-kolajni kralja Ludovika II.

Grb kraljevine Slavonije (hrvatske zemlje između rijeka Save i Drave); modar štiti s dvije srebrne rijeke, a između njih, na crvenom polju, kuna u trku. U gornjem dijelu štita nalazi se šesterokraka zlatna zvijezda. Grb je poznat s jedne isprave Vladislava II, od 8. XII. 1496. godine. Prvi put sjedinjene grbove; Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, nalazimo na taliru kralja Matije II, iz 1616. godin. Od tada do 1918. godine takav grb je bio službeni grb, trojedne kraljevine: Dalmacije, Hrvatske i Slavonije.

Grboslovlje ili heraldika², još se od svojih prvih početaka pridržavala strogo određenih pravila, koja su bila u neku ruku i tajna znanost, prenošena usmenom predajom od usta do usta.

Poznavatelji grboslovlja, zvani heraldi, od 17. stoljeća nadalje, počeli su se udruživati u malobrojne zatvorene skupine da bi se tijekom povijesti, heraldika, kao pomoćna povijesna

Prvi poznati oblik grba grada Koprivnice s isprave gradskog suca Čmahora iz 1545. godine

Grb grada Koprivnice iz 1589. godine

disciplina, počela obavezno izučavati i na sveučilištima.

Prema heraldičkim pravilima³, potpun grb se sastoji; iz štita, kacige, krune i nakita. Ipak, tijekom povijesti, neki obvezni elementi grba su namjerno ispušteni i zamjenjivani različitim ideološkim simbolima, kao na primjer: pretpovijesna svastika, crvena zvijezda petokraka, srp i čekić, čekić i nakovanj, slovo "U" itd. Iz takvih ideologiziranih grbova najčešće su ispuštani stari simboli kacige, krune i križa. Najstarije tiskano djelo o hrvatskom grboslovlju je Orbinijevo⁴ djelo iz 1601., a slijedi ga Ritter-Vitezovičeva⁵ "Stemmathographya" iz 1701. godine.

Grad Koprivnica je relativno kasno dobio od Ludovika I. Anžuvinca⁶, privilegij slobodnog kraljevskog grada, datiran 4. studenoga 1356. godine⁷. U znak zahvalnosti Ludoviku I, za dodjeljivanje povelje slobodnog kraljevskog grada, građani Koprivnice će unijeti u svoj grb dvostruke ljiljane, simbole anžuvinske dinastije.

U svim do sada poznatim grbovima grada Koprivnice, pored različitih simbola, obvezno susrećemo stilizirane ljiljane, kao dokaz identiteta slobodnog kraljevskog grada.

U izvornoj listini kralja Ludovika I ne spominje se grb grada Koprivnice. U poveljama i listinama, kojima su se dodjeljivale povlastice gradovima ili plemićima, nije bilo uobičajeno opisivanje grbova. Kreiranje grbova bilo je prepušteno pojedincu, ili gradu, da sami odluče o njegovom sadržaju. Prema dr. Leanderu Brozoviću⁸ prva slika grba grada Koprivnice sačuvana je na pečatu gradskog suca Nikole Čmahora⁹, na listini od 4. svibnja 1545. godine. Srž sadržaja toga grba je izražena likom tvrđave (simbol slobode), donji nizak zid prikazuje gradske utvrde (spomenute u listini hercega Stjepana i potvrđene poveljom kralja Ludovika I): Ljiljani i kraljevska kruna sjećaju na kralja

Anžuvince Ludovika I. Okolo pečata, okruglog oblika, nalazi se natpis: SIGILLVM CIVITATIS CAPRON (CZENSIS) 1545. Drugi po starosti poznati grb grada Koprivnice sačuvan je na pečatu iz 1589. godine.

Jednak je grbu iz 1545. s natpisom: BALTHASAR SARTOR ¹⁰ IUDEX KAPRONC (ZENSIS). Taj pečatnjak s grbom grada Koprivnice koristio je gradski sudac, po čemu doznajemo njegovo ime i prezime.

Naredni po starosti je pečat iz 1610.¹¹ godine, a okruglog je oblika. U sredini je kula, bez vratiju i kruništa. Lijevo i desno od kule su dva dvostruka ljiljana. Na vrhu kule su, lijevo i desno, na kolac nataknete dvije ljudske glave. Iznad kule je smještena stilizirana kraljevska kruna. Iznad ljiljana nalaze se brojke; lijevo 16, a desno 10 (1610), okolo grba je natpis: SIGILLVM MIN(VS) LIB(ERAE) AC REG(IAE) CIV(ITATIS) CAPRON(CENSIS), što u pravilu znači: "Mali pečat slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice". Za taj se pečat dugo godina smatralo da sadrži najstariji poznati grb grada Koprivnice, što se pokazalo netočnim nakon pronalaženja isprave gradskog suca Nikole Čmahora, od 4. svibnja 1545. godine. Na pečatu s artikulaša¹² koprivničkog čizmarskog ceha, od 3.1.1773. godine, grb grada Koprivnice je smješten u sferični štit. U donjem dijelu štita ukomponiran je kameni zid, ispred njega kamena kula s vratima i prozorom, iznad kule kraljevska kruna s križem. Sa strane, lijevo i desno od krune, po jedan ljiljan. Iznad krune pečat nosi natpis: CIVIT(AS) CAPRO(NCZENSIS).

Najduže i najviše korišten grb grada Koprivnice potječe s pečatnjaka grada Koprivnice, iz 1804. godine. Skoro je identičan grbu iz 1773., s razlikom što je smješten u štit okruglog oblika, s natpisom oko grba: SIGILLVM LIBERAE AC REGIE CIVITATIS CAPRONCZENSIS, ispisanom 1804. godine dolje ispod zida.

Nalazimo ga na cehovskim ispravama raznih koprivničkih cehova, na zgradi današnje koprivničke vijećnice (Zrinski trg),

Grb grada Koprivnice na pečatu jedne isprave iz 1610. godine; dugo vremena je smatran najstarijim poznatim grbom (crtež izradio Josip Gregurić 1992.)

Pečatanjak s grbom grada Koprivnice iz 1773. godine (crtež izradio Josip Gregurić 1992.)

Grb grada Koprivnice sa pečata 1804. godine. Najdulje korišten kao propisani grb, sve do sredine 20. stoljeća (crtež izradio Josip Gregurić 1992.)

Službeni grb grada Koprivnice nakon završetka II. svjetskog rata do 1991. godine

a jedan primjerak, izrađen u drvu, čuva Muzej grada Koprivnice¹³. Taj grb je korišten, kao službeni, sve do raspada Austro-Ugarske monarhije 1918. godine. Nalazimo ga na općinskim biljezima, za vrijeme kraljevine SHS, od 1929. Kraljevine Jugoslavije, s minimalnom izmjenom oblika kraljevske krune. Isti biljezi su korišteni i za jedno vrijeme NDH, 1941.-1945. godine, s pretiskom vrijednosti u novčanoj jedinici kune¹⁴ u apoenima jedne i stotinu kuna.

Grbove grada Koprivnice nalazimo i na gradskim zastavama iz 18. i 19. stoljeća, s natpisom oko grba: CIVITAS CAPRONCENSIS. Posebno lijepo oblikovane grbove grada Koprivnice nalazimo, našivene zlatnim i srebrnim nitima, na zastavama vatrogasnog pjevačkog društva grada Koprivnice. Zastave su društvima darovali bogati koprivničani, prilikom proslava raznih obljetnica, kao počasne kume ili kumovi dotične proslave.

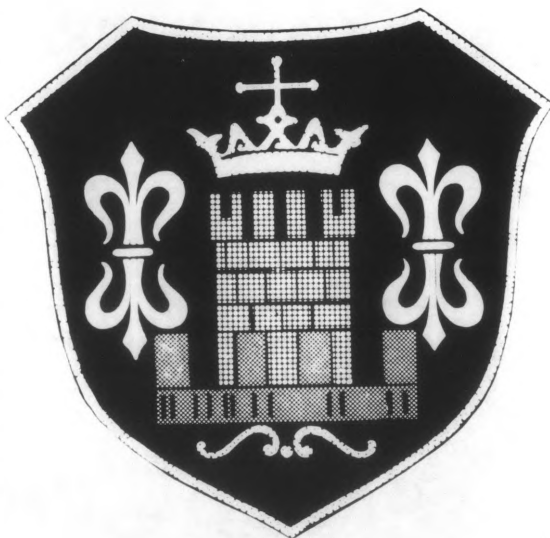
Završetkom drugog svjetskog rata, 1945. godine, te formiranjem nove Titove socijalističke Jugoslavije, došlo je u početku do prešutnog, a nešto kasnije i do službenog zabranjivanja upotrebe "reakcionarnih starih simbola", pa tako i grbova gradova. Koprivnica, na žalost, nije bila iznimka u toj neslavnoj radnji. Nova socijalistička i komunistička vlast, na taj način, svojim namjernim i nerazumnim postupcima, pridonosi gubljenju identiteta hrvatskog naroda, u ovom slučaju, gubljenju identiteta i povijesnih simbola starog slobodnog kraljevskog grada Koprivnice. Ipak, sredinom šezdesetih godina, Skupština općine Koprivnice donosi odluku o novom grbu grada Koprivnice. Dakako, nije usvojen povijesni grb, već novi s obaveznom crvenom zvijezdom, umjesto kraljevske krune, te dodanom godinom i datumom prvog oslobođenja grada, 7.XI.1943.

Nakon provedenih prvih demokratskih višestranačkih izbora, 1990. godine i formiranja nove hrvatske demokratske

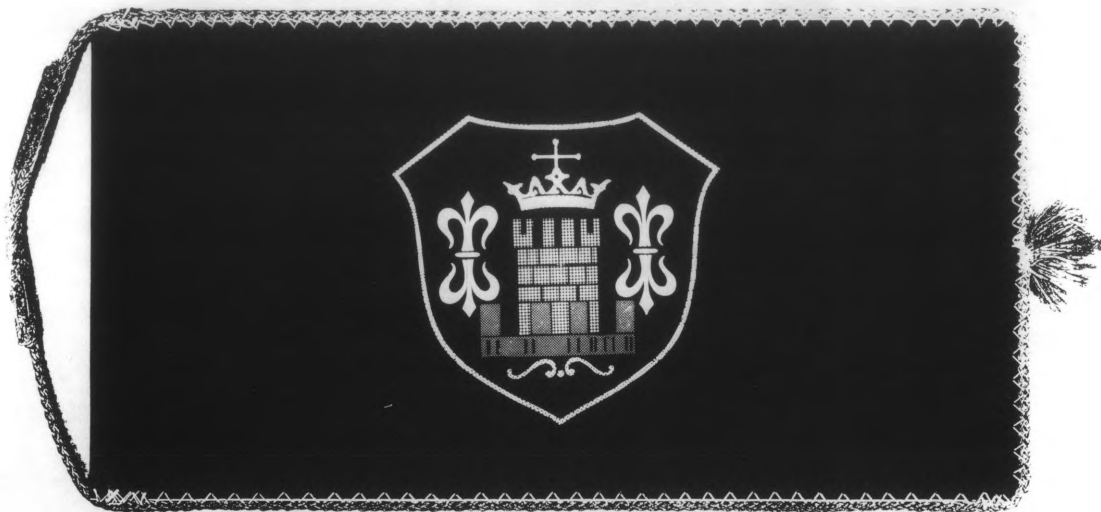
vlasti, konačno je omogućeno vraćanje starih povijesnih simbola grada na njihova mjesta. Zahvaljujući takvom odnosu vlasti prema već zaboravljenim povijesnim simbolima, a napose buđenju hrvatske nacionalne svijeti, grad Koprivnica dobiva novi grb i zastavu, rad poznatog koprivničkog dizajnera i naivnog slikara Josipa Gregurića

Novim grbom grada Koprivnice ponovo je postao stari povijesni grb u obliku srcolikog, svijetlo-plavo obojenog štita, obrubljenog zlatnom bojom. Unutar štita nalazi se kula s kruništem, u boji pečene cigle. Pri dnu kule, donji nizak zid, izveden u sivoj boji, simbolizira zemljane obrambene opkope stare Koprivnice. Sa stranica kule, s lijeve i desene strane, nalazi se po jedan srebrno obojen dvostruki ljiljan. Iznad kule je smještena zlatno obojena kraljevska kruna s križem. Omjer grba je u veličini 1 : 1.

Nova zastava grada Koprivnice je svijetlo-plave boje, opšivena pletenom vrpcom, boje zlata, s ucrtanim povijesnim grbom. Zastava se izrađuje u omjeru širine i dužine 1:2.

Novi grb grada Koprivnice iz 1991. godine

Službena zastava grada Koprivnice iz 1991. godine
(Crteže grbova i zastava od br. 1 do 8 izradio je koprivnički dizajner Josip Gregurić)

BILJEŠKE

1. Križari, križarski ratovi, naziv potječe od znaka križa, koji su vojnici nosili na ratnim odorama. Križarske ratove vodili su zapadno-europski kršćanski feudalci protiv Seldžuka i drugih muslimana za oslobođenje Kristova groba u Palestini, od kraja XI. do druge polovine XIII. st. V. Enciklopedija Leksikografskog zavoda, sv. 5; Zagreb 1961. godine.
2. Heraldika, (novolatinski heraldus, prema njemačkom Herald - glasnik) nauka o grbovima, povijesna pomoćna disciplina. Proučava postanak pravila za sastavljanje i povijest razvoja grbova. V. Enciklopedija Leksikografskog zavoda, sv. 3; Zagreb, 1968. godine.
3. Heraldička pravila; v. Naša domovina, sv. 1; Zagreb, 1943. godine, str. 208 i dalje, Grbovi.
4. Mavro Orbini, vjerojatno rođen sredinom 16. st., a umro u Dubrovniku 1661. godine, izdao je u Pesaru (Italija) djelo. "Il regno degli Slavi", u kojem je pokušao obraditi povijest Slavena, naročito južnih, smatrajući ih jednim jedinstvenim narodom. V. Enciklopedija Jugoslavije, sv. 6; Zagreb, 1965.
5. Pavao Ritter Vitezović (Senj, 7.1.1652. - Beč, 20.1.1713.), pisac, povjesničar i leksikograf. U latinskoj spomenici grofu Marsigliju iz 1699. godine, Vitezović dokazuje da je Dalmacija dio Hrvatske, a 1770, u djelu "Croatia rediviva", tvrdi da su ilirski, slovinski i hrvatski sinonimi pa su prema tome svi južni Slaveni Hrvati. Temeljem toga zaključna zamisao je veliko djelo: "De aris et focis Illyriorum", (otprilike u prijevodu glasi: "O hramovima i žrtvenicima Ilira") koje je ostalo u začetku, a objavljena je samo "Stemmographia sive armorum Illyricorum delaneatio, descriptio et restitutio". Beč, 1701. godine. Tu je prikazano 56 grbova, koji po njegovom mišljenju pripadaju Iliriku. V. Enciklopedija Jugoslavije, sv. 8; Zagreb, 1971; Ivo Banac: "Grbovi biljezi identiteta (reprint, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 1991. godine.
6. Anžuvinci, kraljevska dinastija, dobila ime po feudu ANJOU u Francuskoj - Ludovik I, hrvatsko-ugarski kralj (1342-1382). Njegov veliki cilj je bio učvrstiti kraljevsku vlast u Hrvatskoj, u svezi s tim dodjeljuje, 4. studenoga 1356. godine gradu Koprivnici.

Općinski biljeg slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice sa slikom grba, korišteni do 1946. godine

- Povelju slobodnog kraljevskog grada. V. Enciklopedija Jugoslavije, sv. 1; Zagreb, 1955, Zbornik Muzeja grada Koprivnice; Emil Laszovski, Prijevod Povelje kralja Ludovika I, iz godine 1356; Koprivnica, 1953.
7. Dr. Nada Klaić: "Koprivnica u srednjem vijeku", Koprivnica, 1987, str. 71 i dalje.
 8. Dr. Leander Brozović: "Građa za povijest Koprivnice", str. 35 i dalje, Koprivnica, 1978. godine.
 9. Dr. Leander Brozović: isto, str. 43, Nicolaus Chmahor iudex civitatis.
 10. Balthazar Sartor, iudex civitatis (nostra Kapronche) 1589. godine. V. Dr. L. Brozović: "Građa za povijest Koprivnice", str. 43, Koprivnica, 1978. godine.
 11. Vestnik Arheološkoga društva, nove serije, godina I. 1895; Zagreb, 1895-1896; Laszowski: "Prilog k hrvatskoj sfragistici X.
 12. Artikulaši = cehovska pravila.
 13. Grb grada Koprivnice, izrađen u drvu i obojen, nastao je u prvoj polovini 19. st. Po tom grbu doznali smo nijanse boje koje su korištene za njegovo bojenje. Prema tim bojama obojen je i novi grb grada Koprivnice, čiji je autor slikar Josip Gregurić iz Koprivnice. Grb je usvojila skupština općine Koprivnice, 1991. godine. Istovjetan grb nalazi se i na zgradi današnje gradske vijećnice, kojoj je temelje postavio, 1856. hrvatski ban Josip Jelačić.
 14. Kuna, naziv novca za vrijeme NDH, 1941.-1945.